

1. punska vojna-sicilija-bogata žitnica gradnja ladij-galeje **zmaga rim.** mirovna pogodba (10 let vojna odškodnina, prepoved plovbe v rim. vodah) sicilija-prva provinca **2. punska vojna**-Hanibal, iz španije v padsko nižino- **bitka pri kanah poraz rim.** napad rim. na sicilijo in španijo, hanibal se vrne, **bitka pri zami** -rim. zmagajo (španija-rim. provinca, vojna odšk., izročitev ladij) **3. punska vojna**-rim. razdeljali kartagino, provinca afrika **rim. osv.** rim. premagajo galce in ustanovijo **galijo**, potem proti V (kelti, histri, delmati) latinska kolonija **aquileia** (v pad. niž.) province **makedonija, grčija (ahaja), egipt, azija rim. vojska** legionarji (**legije**-4500 oz. 6000- **10 kohort** po 600 vojakov – **manipuli** po 200 voj.- **2 centuriji**, stotniji- **stotniki, centurioni**) konjenica- za patroliranje in izvidništvo; sprva samo premožnejši sloji, nato poklicna vojska, veterani so dobili zemljo v novo osvojenih provincah, vojaki so gradili ceste, imeli so utrjena taborišča **rim. uprava** mestne občine: **1. rim. državne kolonije** (rimski državljani v s vsemi pravicami in dolžnostmi) **2. municipiji-samoupravna mesta** (rimski poldržavljeni) **3. zavezniška mesta** (brez državljanških pravic, prispevala so vojake in ladje) **rim. uprava**- pobirali so **vojni davek** (tribut) **1. svobodna mesta s popolno avtonomijo (brez davkov, vojaki in ladje)** 2. nesvobodna mesta (davki, zunanjepolitično odvisna od rima) **romanizacija**-širjenje rimskega vpliva v sred. **posledice vojn** – vojne so bile izčrpavajoče, **mestni proletariati**, nastanejo velikanska zaokrožena posestva-latifundiji, uveljavlja se denarno gospodarstvo, **vitezi (equites)**- trgovci politični razkol družbe v rimu je pripeljal do državljanške vojne **reforme bratov grakhov** **iberus sempronius grakhus** – ljudski tribun- **zemljiški zakon** – vsak državljan ima lahko največ 500 jugerov zemlje iz državnega fonda, pozneje ga ubijejo **gaius sempronius grakhus** reforme: **pravica ljudstvu, da odstavi ljudskega tribuna** zakon o žitu- ceneje iz državnih skladišč **politična nasprt.** **Razveljavijo zakone bratov grakhov**, razen o žitu, 2 stranki: **1. optimates (najboljši)-nasprotniki napredka** 2. **populares**(možje ljudstva)- za reforme bratov grakhov **dvig vojaških voditeljev** družbenopolitična kriza je slabila moč imperija **gaj marij**- formiranje vojske po premoženju, meja 16 let, plača-**mezda**, vojska postane: **poklicna**, najemniška, **dobro organizirana**, opremljena, **oskrbovana**, izurjena, **postane samostojna sila**, osvojijo provinco **numidijo** v S afriki **družbena kriza** zavezniška vojna- italiski zavezniki izsilijo državljanške pravice, **upori provinc**- državljanška vojna **Sula**- diktator poveča moč senata, ukini podeljevanje žita, sam se umakne **gaj gnej pompej** marku liciniju krasu- se bori proti upornikom **upor sužnjev tračan spartak**- gladiator, pobegne in se bori proti vojski, **nesoglasja med uporniki**- upor je bil zadušen (via appia-6000 križev) **prvi triumvirat** gaj gnej pompej, **mark kras**, gaj julij cesar- vsi 3 so želeli vladati sami **GAJ JULIJ CEZAR**- general, politik, državnik, **zgodovinoписec**, prijatelj popularov, **govornik** kot **konzul** je uvedel agrarni zakon, proti izžemanju provinc, odšel v **galijo**, postane rimska provinca **diktatura in reforme** politični boji med optimati in populari so se zaostri, **državljanška vojna** cesar preko rubikona (kocka je padla), rim je zavzel **brez boja**, pompeja je dokončno premagal v bitki **pri farzalu** v tesaliji, v egiptu je pomagal na prestol priti **kleopatri padec** ubili so ga pod vodstvom marka junija bruta in kasija **2. triumvirat in drž. vojna** vodstvo prevzame senat, nato **mark antonij**, gaj oktavijan **mark lepid** uvedejo vojaško diktaturo – vname se drž. vojna med **republikanci** in **triumviri** oktavijan je v bitki pri **akciju** premagal antonija in kleopatru **AVGUSTOV PRINCIPAT** obnovi republiko **avgustus** (vzvišeni), postane princeps, **cesar** in imperator (vrhovni poveljnik rimske vojske) **reforme upravne in družbene** ljudska skupščina je izgubljala pomen, lastno uradnišvo-birokracija, prevzel je oskrbo z živili, prirejal je številne igre, obdavčitev- popis prebivalstva **vojaška** reorganizacija vojske, poklicna v 28 legijah, pomožna vojska legija **izbranih vojakov- pretorijancev telesna straža** zunanja politika zlato obdobje miru- podobne in oltar avgustovega miru poraz rim. v **tevtoburškem gozdu**, umik iz germanije, zgradijo **obrambni zid** s stolpi- **limes meja** ren-donava-evfrat **gospodarstvo** dobre **prometne zveze** in varnost trgovanja, ob trgovini in obrti se okrepi **poljedelstvo**, cvetela so posestva v provincah (sužnji) družbeni razvoj prvi zametki fevdalizma, aristokracija, rim postane kulturno središče zahoda **romanizacija**- cesar **karakala** podeli rimsko državljanstvo vsem svobodnim prebivalcem cesarstva **po avgustu** vdori barbarov, **šibka vlada**, gospodarska kriza, **malo delovne sile** gospodarstvo se je usmerilo v blagovno menjavo (naturalno) **provinc** so se **gospodarsko osvobodjale** **dioklecijan** absolutna monarhija (gospod in bog) **dioklecijan-vzhod** maksimijan-zahod **tetrarhija** uvede tajno policijo, **novi davčni sistem**, zakon o najvišjih cenah in mezdah, **preganjal je krščanstvo**, sam se je odpovedal vladanju **konstantin veliki** državljanška vojna **milanski edikt**- verska svoboda kristjanom **reforme** državo razdeli na **4 prefektore** razpad preseljevanje germanskih plemen, **bitka pri adrianoplu** rim. izgubi **teodozij 1** krščanstvo razglasi za državno vero **imperij se razdeli**: zahod-latinski del Rim vzhod- grški del Konstantinopol **propad Z** propade zaradi vdorov hunov in germanov 476, **vzhodni del** se obdrži kot bizantinska država do 1453